

Inwentaryzacja mikołajka nadmorskiego w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana”

Niewiele roślin może być tak ściśle utożsamianych z krajobrazem wybrzeża południowego Bałtyku jak właśnie mikołajek. Ta efektownie wyglądająca bylina zwraca uwagę niebiesko - szaro zabarwionymi, sztywnymi liśćmi i pięknymi niebieskimi kwiatostanami. Zwykle przedstawiciele tego gatunku dorastają do kilkudziesięciu centymetrów wysokości, rzadziej mogą osiągać

wysokość nawet jednego metra. Większość osób przebywających nad morzem zwraca głównie uwagę na osobliwy wygląd tej rośliny, jednak pełni ona również ważną rolę biocenotyczną urozmaicając i utrwalając wydmy głębokim nawet do czterech metrów systemem korzeniowym. Kwiatostany mikołajka dostarczają pożywienia licznym owadom błonkoskrzydłym, muchówkom

Mikołajek nadmorski *Eryngium maritimum*

Siedlisko mikołajka – okolice Piasków

i motydom korzystając z ich usług w procesie zapylania. Mimo to uważa się, że mikołajek pomnaża się przede wszystkim wegetatywnie, zaś rozmnażanie generatywne odgrywa znikomą rolę. Mikołajek pomimo, że jest powszechnie rozpoznawany wciąż jest gatunkiem, którego biologia kryje wiele zagadek i intrygujących pytań. Ten wdzięczny obiekt badań uważnemu obserwatorowi dostarczyć może wielu wrażeń i przemyśleń nie tylko natury estetycznej.

Mimo iż jako jeden z gatunków sztandarowych dla polskiego wybrzeża Bałtyku mikołajek chroniony jest od początku XX wieku, jego liczebność nadal spada. Główną przyczyną tego zjawiska jest zanik i przekształcenia siedlisk np. przez zalesienia wydm. Poza tym wciąż zdarza się niszczenie stanowisk przez zrywanie.

Obecnie mikołajek na polskim wybrzeżu jest gatunkiem rzadkim. Dla pełnej oceny

jego liczebności wciąż brakuje informacji. Ostatnie dane o występowaniu mikołajka na całym polskim wybrzeżu pochodzą z końca lat siedemdziesiątych XX wieku. Brak aktualnych danych oraz obserwowany w terenie spadek liczebności tego gatunku skłonił Zarząd Parku Krajobra-

zowego Mierzeja Wiślana do podjęcia prac inwentaryzacyjnych mających na celu określenie stanu populacji mikołajka na odcinku od granicy państwa z Federacją Rosyjską do Ujścia Wisły - Przekopu. Posiadanie aktualnych danych o rozmieszczeniu tego gatunku jest podstawą do skutecznej jego ochrony. Ocena liczebności oraz rozmieszczenia mikołajka w granicach parku wraz z otuliną prowadzona jest od 2005 roku. Prace inwentaryzacyjne polegają na kontroli pasa technicznego brzegu morskiego oraz dogodnych siedlisk położonych poza nim i opisie znalezionych egzemplarzy mikołajka. Podczas kontroli notowane jest położenie osobnika i jego wysokość, siedlisko, w którym rośnie, obecność kwiatostanów i potencjalne uszkodzenia. W bieżącym sezonie na 48 kilometrowym odcinku od granicy państwa do Ujścia Wisły - Przekopu stwierdzono 1179 egzemplarzy mikołajka. Dla po-

Siedlisko mikołajka – wydma szara

równania w 2006 roku na kontrolowanym odcinku odnaleziono 1353 osobników.

Analiza zebranych materiałów w porównaniu z danymi literaturowymi wykazała znaczny spadek liczebności tego gatunku zwłaszcza na odcinku najcenniejszym dla jego ochrony we wschodniej części wybrzeża (Piaski - Krynica Morska). Niestety trend spadkowy wciąż się utrzymuje. Najliczniej mikołajek w Parku Krajobrazowym Mierzeja Wiślana występuje na odcinku od Piasków do Krynicy Morskiej. Większość osobników rośnie na wydmie szarej i białej, część spotkać można w młodnikach powstałych z nasadzeń na wydmach, zajmujących daw-

ne siedliska mikołajka. Podobnie jak w latach poprzednich również w tym roku stwierdzono mikołajki z wyraźnymi uszkodzeniami dokonanymi przez osoby pozyskujące te chronione rośliny. Poza zanikiem siedlisk to druga poważna przyczyna spadku liczebności tego symbolu polskiego wybrzeża.

W bieżącym roku przy pracach inwentaryzacyjnych Zarząd Parku podjął współpracę z Katedrą Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Gdańskiego w przyszłości planowane są dalsze kontrole występowania oraz zintensyfikowanie działań ochronnych w najcenniejszych

dla ochrony tego gatunku miejscach.

Zachęcam wszystkich, aby podczas spaceru nad morzem spojrzeć na mikołajka w nieco innej perspektywie - jako element pięknego, ale i kruchego oraz bardzo podatnego na działanie człowieka ekosystemu, którego utrzymanie zależy od nas bardziej niż moglibyśmy w pierwszej chwili przypuszczać.

tekst i zdjęcia:

Paweł Stępniewski

Zarząd Parku Krajobrazowego

Mierzeja Wiślana

e-mail: parkmierzeja@wp.pl

Literatura:

Bulak J. 2007, Ocena liczebności populacji mikołajka nadmorskiego *Eryngium maritimum* na wydmach nadmorskich na terenie Parku Krajobrazowego Mierzeja Wiślana i jego otuliny. Wydawnictwo Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, Gawron nr 2 (43).

Ćwikliński E. 1978, Problem ochrony mikołajka nadmorskiego *Eryngium maritimum* na polskim wybrzeżu. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną 6.

Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H. 2003, Atlas roślin chronionych. Mulico. Warszawa

Prace terenowe podczas inwentaryzacji